

Интелектуални резултати 2

Ръководство за
стъпките на изследване

Съфинансиран от програма
„Еразъм+“
на Европейския съюз

Печат

Ръководител на проекта

д-р Себастиан Фишер
Институт по дидактика на демокрацията
Университет Лайбниц, Хановер

Координатор на проекта

Арне Шрадер

Автори

DETECT консорциум

Дизайн

Марайке Хелдт

Съфинансиран от програма
„Еразъм+“
на Европейския съюз

Авторско право:

Всички права запазени. Съдържанието на публикацията може да се използва за образователни и други нетърговски цели, при условие че следното име се използва като източник при всяко възпроизвеждане: "Erasmus+-Project DETECT".

Материалите могат да бъдат намерени на:

www.detect-erasmus.eu

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация представя само възгледите на авторите. Комисията не може да носи отговорност за използването на съдържанието.

Project number: 2018-1-DE03-KA201-047400

Консорциум

Университет Лайбниц, ХанOVER
Институт по дидактика
на демокрацията
Германия

 Institut für
Didaktik der Demokratie

ГОНГ
Хърватия

Гимназия Пула
Хърватия

Център за европейски бежански
миграционни и етнически изследвания,
Нов български университет
България

Център за обучение на квалификация на
педагогическите специалисти
България

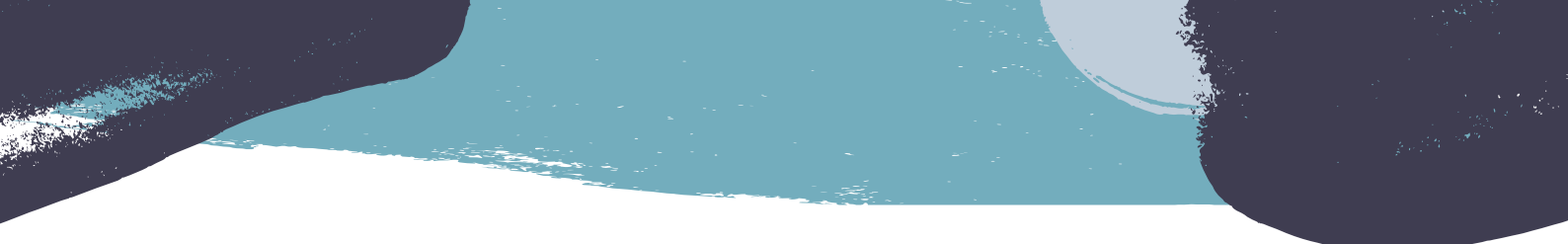

Център за демокрация
Виена
Австрия

Demokratiezentrum **Wien**
www.demokratiezentrum.org

Съдържание

Въведение	05
1. Учене чрез проучване и проблемно-базирано обучение	06
2. Изследване в социалните науки	07
3. Дизайн на изследването	08
3.1. Избор на тема	08
3.2. Формулиране на изследователски въпрос	08
3.3. Избор на изследователски методи	09
3.3.1. Събиране на данни	09
3.3.2. Съобразяване с плурализма в методологията на социалните науки	10
3.4. Анализ на данните	11
3.5. Извеждане на заключения	11
3.6. Подготовка на научната публикация	12
3.7. Заключение	13
4. Основни източници на това ръководство и препоръчана литература	14

Въведение

Това ръководство описва основните стъпки на научния процес в социалните науки. За тази цел разглежда критериите, които определят рамката на научното изследване, и ги обобщава в основни стъпки на изследователския процес, като определяне на темата на изследването, формулиране на изследователския въпрос, структуриране на процеса на изследване (изготвяне на дизайн на изследването, събиране на данни, избор на методи, анализ и обобщаване на изводите) и структуриране на научната публикация за проведеното изследване.

Като цяло материалът очертава процеса на провеждане на научни изследвания в социалните науки, за да представи теоретичната рамка на процесите на учене чрез проучване и проблемно-базирано обучение. Това ръководство, заедно с методите, описани в отделните ръководства, предназначени за обучители и обучавани, както и стимулите за започване на изследователския процес, правят възможно успешното реализиране на DETECT-studio.

Целта на това ръководство е да опише общите насоки и има препоръчителен, а не задължителен характер за следване на всяка една стъпка.

Учене чрез проучване и проблемно- базирано обучение

Първа глава

При ученето чрез проучване (inquiry-based learning) обучаваните работят по определена тема под ръководството на учителите, които изпълняват ролята на фасилитатори. Работата по конкретна тема се разпростира от формулирането на изследователския въпрос през теоретичната постановка до емпиричното проучване. Според Detjen ученето чрез проучване е процес на отворено обучение (по определени постановки, въпроси, проблеми и др.). То зависи от комуникирането на методиката в групата и избора на теми. То представлява изследване и разширяване на знанията, експериментално и самостоятелно учене. (вж. Detjen 2014: 493-501)

Учене чрез проучване е технология, изградена върху идеята, че придобиването на знания, информация и истина трябва да се постига чрез задаване на въпроси и проучване от страна на учениците. Философията на този тип учене е предшествана от работата на Жан Пиаже, Джон Дюи, Л. С. Виготски и др. Тази технология е широко разпространена във Великобритания и Германия, с разширяваща се популярност в Европа и несъмнено с бъдеще и у нас. Това е форма на т.нар. активно учене, базираща се на идеята, че процесът е по-пълноценен, когато става на основата на въпроси. Ролята на възрастния се свежда до това не да предоставя знания наготово, а да изгражда и насочва към ситуации, в които децата да питат и изследват. Педагогическият подход е насочен към това децата да работят заедно и да разрешават проблеми, вместо да получават цялостна информация, да наблюдават, да градят хипотези, да планират и осъществяват експерименти. Ролята на учителя е да ги води през процеса на откривателство.

Ученето, базирано на научни изследвания, е ангажирано с принципа на научната ориентация. Характеризира се с факта, че обучаващите се проектират, прилагат и отразяват процеса на изследователски проект в неговите съществени фази чрез самостоятелна работа. (виж Huber, 2014)

Според някои автори проблемно-базираното обучение (problem-based learning) е част от ученето чрез проучване (inquiry-based learning), при която учителите насочват обучаемите към социални конфликти/проблеми, а обучаемите сами намират решения. Според Goll проблемно-базираното обучение възниква, когато „проблемът“ бъде поставен в центъра на процеса на обучение и ученето се разгръща чрез опита в решаването на проблеми. В този процес се изграждат компетентности като умения за оценка и общуване, критично мислене и самостоятелно насочено учене. (вж. Goll 2014: 258-266)

За описание на методологическите подходи на ученето чрез проучване и проблемно-базираното обучение е полезно запознаване с общия изследователски процес в социалните науки.

Изследвания в социалните науки

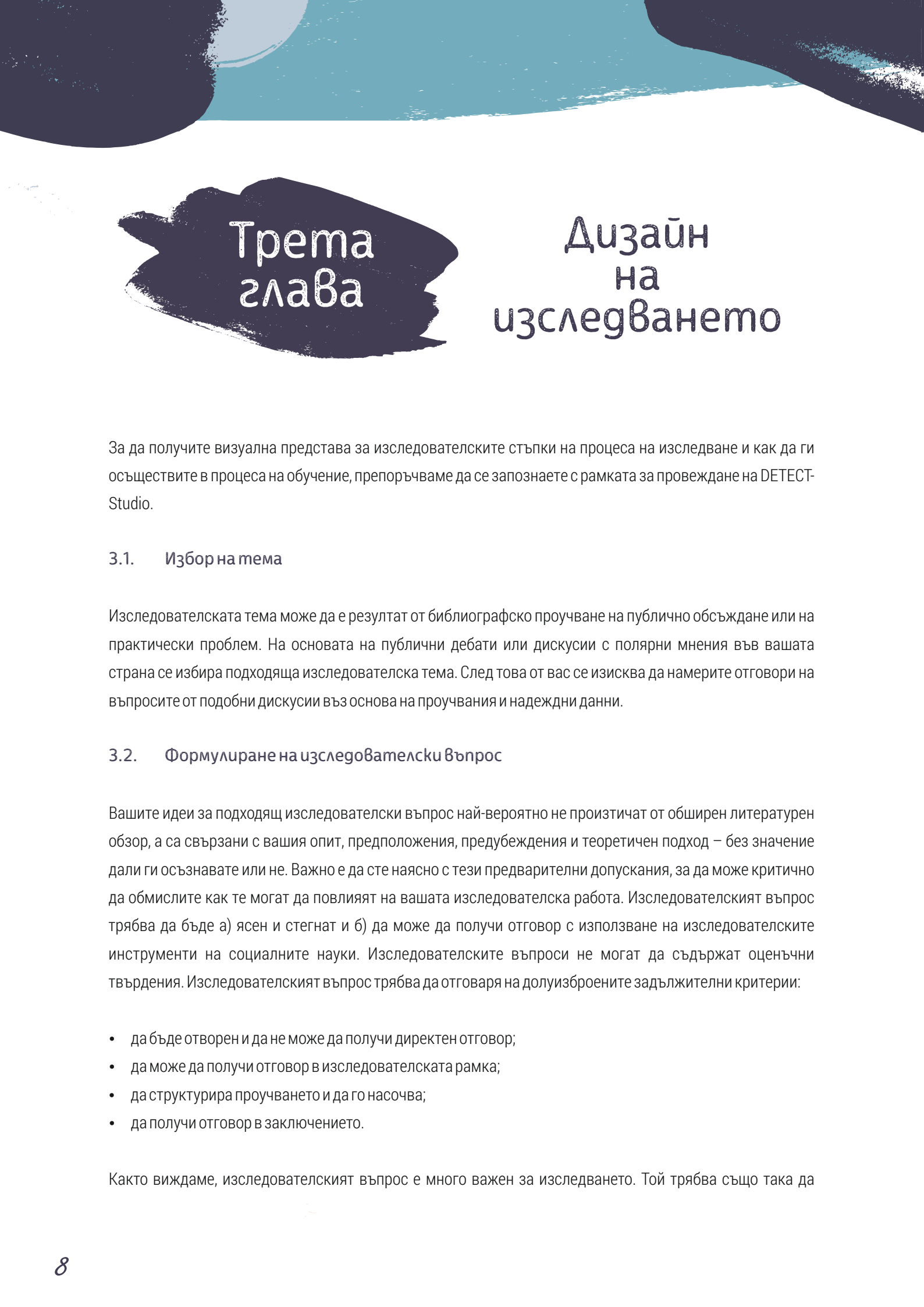
Втора глава

Какво разбираме под проучване или провеждане на изследване? Простото обяснение е да намерим отговор на определен въпрос. Търсенето на отговори в научното изследване трябва да отговаря на определени критерии и да бъде:

- Системно: Изследването трябва да има методологическа стратегия, изградена от няколко етапа или стъпки.
- Контролирано: Трябва да бъдат планирани условията, при които се провежда изследването (кого, къде и как да изследваме).
- Стабилно: Изследването е процес, който се развива/разгръща във времеви план.
- Да генерира знания: Изследването има за цел да разшири научното познание.
- Емпирично: Изследователят извършва емпирична дейност, за да намери възможен отговор на изследователския въпрос.
- Самокритично: Изследователите трябва да избягват прибързани изводи, а вместо това да поставят под въпрос и да осмислят: а) решенията, които намират в процеса а изследване и б) възможните отговори и резултати от проучването.

Всяко търсене на отговори, което не притежава тези характеристики, може да бъде анкета, но не и научен изследователски процес. Това какво обаче може да се приеме за системно, контролирано, стабилно и т.н., зависи от вашия изследователски въпрос и методите, които налага изследването му. Повече информация по този въпрос ще добавим при обсъждане на различните възможни формати на изследователския въпрос.

Формулирането на жизнеспособен изследователски въпрос не е лесно и затова трябва да отделите достатъчно време на тази стъпка. Прецизно формулираният изследователски въпрос е компасът, който ще ви води в процеса на изследване. Той насочва плана на вашето изследване и избора на методи и ви помага да проследите процеса. Изследването се оценява (и описва) във връзка с поставения изследователски въпрос и вашия капацитет да му дадете отговор.

Трета глава

Дизайн на изследването

За да получите визуална представа за изследователските стъпки на процеса на изследване и как да ги осъществите в процеса на обучение, препоръчваме да се запознаете с рамката за провеждане на DETECT-Studio.

3.1. Избор на тема

Изследователската тема може да е резултат от библиографско проучване на публично обсъждане или на практически проблем. На основата на публични дебати или дискусии с полярни мнения във вашата страна се избира подходяща изследователска тема. След това от вас се изисква да намерите отговори на въпросите от подобни дискусии въз основа на проучвания и надеждни данни.

3.2. Формулиране на изследователски въпрос

Вашите идеи за подходящ изследователски въпрос най-вероятно не произтичат от обширен литературен обзор, а са свързани с вашия опит, предположения, предубеждения и теоретичен подход – без значение дали ги осъзнавате или не. Важно е да сте наясно с тези предварителни допускания, за да може критично да обмислите как те могат да повлияят на вашата изследователска работа. Изследователският въпрос трябва да бъде а) ясен и стегнат и б) да може да получи отговор с използване на изследователските инструменти на социалните науки. Изследователските въпроси не могат да съдържат оценъчни твърдения. Изследователският въпрос трябва да отговаря на долуизброените задължителни критерии:

- да бъде отворен и да не може да получи директен отговор;
- да може да получи отговор в изследователската рамка;
- да структурира проучването и да го насочва;
- да получи отговор в заключението.

Както виждаме, изследователският въпрос е много важен за изследването. Той трябва също така да

3.3. Избор на изследователски методи

След като бъде формулиран въпросът, трябва да намерим начин как да му дадем отговор. Изследователските методи зависят от поставения изследователски въпрос. Когато изготвяте плана за изследването си, трябва да обмислите всички стъпки, които са необходими за събиране на данните. Трябва също така да отчетете и фактора време, което ще ви бъде нужно за интерпретиране на данните и подготовка на вашата публикация. Колко време ще ви е нужно за редактиране на окончателния текст и др.? Това какво ще направите сега, се определя от поставения изследователски въпрос. Независимо дали разполагате с време само за библиографско проучване, трябва да можете да приложите критерии за оценка на дизайна на изследването, емпиричните данни и изследванията на авторите, с които се запознавате.

Като читател на научен текст трябва да можете да идентифицирате изследователския въпрос, и изследователския подход, избрани от автора дизайн и да ги отразите по съгласуван начин.

3.3.1. Събиране на данни

Начинът на провеждане на изследването и това какви решения вземате зависи от поставения изследователски въпрос. Колко лица ще участват в изследването ви; как ги подбирате – т.е. какви характеристики трябва да имат те и как правите избора си; каква информация трябва да получите; какви техники и инструменти ще използвате, за да получите информацията; как ще анализирате получената информация? За да отговорите на тези въпроси трябва да познавате различни техники и инструменти за формиране на извадки, дизайн на изследване, за събиране на данни, за анализиране на данни. Когато четете научна статия, трябва да можете да идентифицирате всички тези изследователски аспекти.

За да може да извършите изследването, необходимо за намирането на отговор на изследователския въпрос, трябва да подберете адекватни инструменти и техники. Водещият въпрос в този избор е каква информация искате да получите. От този основен въпрос произтичат няколко под-въпроса:

- Какви инструменти и техники е добре да използвате?
- Използвани ли са тези инструменти в други проучвания?
- Трябва ли да ги адаптирате, или е добре да създадете специални инструменти, или техники, за да получите необходимите данни?

Техниките и инструментите могат да бъдат:

- въпросник
- мета анализ
- измерване със скали
- различни видове интервюта
- групови интервюта, мрежови анализ и различни форми на наблюдение.
- Изследователят винаги има основна роля при събирането на данните.

Затова изследователят трябва да обмисли ролята си по време на процеса на събиране на данните и да документа свързаните с това наблюдения.

3.3.2. Съобразяване с плурализма в методологията на социалните науки

Очевидно, повечето дизайни на изследвания включват няколко метода. Ако искате да проследите специфичната динамика в бежански лагер, може да изберете да се запознаете с наличната статистическа информация, напр. колко лица живеят там, от колко време, какво е разпределението им по възраст и по пол. Определяте си няколко критерия за наблюдение и посещавате лагера, за да съберете данни и си водите бележки. Може да изберете възможността да проведете интервюта, както и да проведете включено наблюдение по време на парти. Количественото изследване е добра отправна точка за създаването на скали и елементи, които да включите във въпросник. Това означава, че методите на изследване са взаимосвързани и най-удачната комбинация зависи от вашия изследователски въпрос.

Различните подходи към изследванията в социалните науки зависят от въпросите, които изследователят иска да анализира, и от неговите методологически предпочитания. Изследователският въпрос насочва процеса на изследване, който ни води към намирането на отговора и избора на адекватни методи на изследване. Изследователската парадигма на изследователя определя кои въпроси ще зададе и кои изследователски методи ще използва. Различните подходи са оправдани и ползотворни в своята комплексност, и се допълват взаимно. Всеки метод има своите предимства и ограничения. Затова комбинацията на методи на изследване ни дава по-задълбочена информация в сравнение с използването на един отделен метод.

3.4. Анализ на данните

Изследователският процес най-вероятно ви осигурява множество данни, които трябва да структурирате, анализирате и интерпретирате. На практика, проучванията често натрупват много повече информация, отколкото е необходима за отговор на изследователския въпрос. За да използвате максимално ефективно данните, трябва да изградите собствена система, според която да ги организирате. Трябва да изградите система как да наименувате и подреждате файловете си, как да документирате изследователските си данни, как да подредите библиографската справка, както и как да подредите съответната кореспонденция. Трябва да разработите съгласувана система за организиране на данните си възможно най-бързо, за да избегнете загубата на време в търсене на файлове и усещането за объркване.

Кеймбриджският университет предлага онлайн ръководство за управление на данни с обширна глава как да организирате данните си (вж.: <https://www.data.cam.ac.uk/data-management-guide/organising-your-data>).

3.5. Извеждане на заключения

За да формулирате коректно заключения, трябва:

- да познавате много добре данните,
- да ги анализирате внимателно и
- да документирате адекватно този процес.

На основата на процеса на изследване и след извършения анализ вече сте готови за последната стъпка – заключенията. Те са много повече от обобщение на вашите резултати и анализ. Помнете, че заключенията не са мястото, в което може да поместите нов материал. Те трябва да се базират изцяло на материала, който сте представили в публикацията от изследването си.

В своите заключения обяснявате какво може да бъде научено от вашето проучване. Това ви дава възможност да обсъдите както перспективите, така и затрудненията. Тук може да се спрете на причините защо например хипотезата, която сте издигнали, не се е потвърдила или защо конкретна перспектива е нова и важна. В заключенията си също така правите предложения как да бъде подобрен изследователският дизайн, методология или тълкуване на данните, както и изтъквате ограниченията на своето изследване и поставяте нови изследователски въпроси.

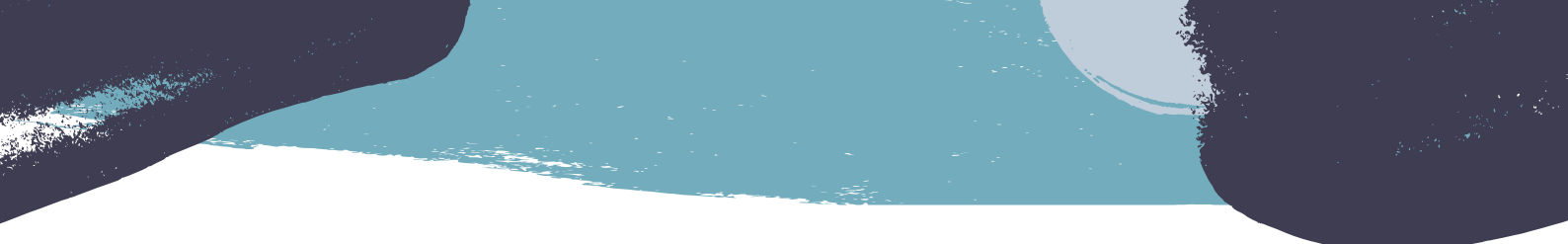
3.6. Подготовка на научната публикация

Публикацията с изследването информира читателя за изследователския въпрос и как сте го разгледали, за дизайна на изследването и неговата специфика, за процеса на изследване, резултатите и заключенията от вашето изследване. Публикувайки текста, вие представяте своето изследване на академичната общност и извън нея и допринасяте за обогатяване на литературата по определена тема. Това означава и че други изследователи могат да оценят работата ви, да дискутират силните страни и слабостите на изследването, както и неговите обхват и ограничения на заключенията. Научната публикация трябва да бъде ясна, стегната и изчерпателна. Тя трябва да дава възможност на други изследователи да репликират проучването или да предприемат сходно изследване и след това да потвърдят, разширят вашите или представят различни от вашите резултати.

Вашата научна публикация започва със заглавието на публикацията, имената на авторите и тяхната месторабота. Заглавието трябва да отразява съдържанието на труда максимално точно. То трябва да бъде дълго колкото е нужно и възможно най-кратко и да отразява сериозността на труда ви.

Трябва да включите ключови думи и резюме към публикацията си. Добре избраните ключови думи увеличават възможността вашата публикация да бъде намирана от други изследователи, които проявяват интерес към работата ви. На базата на резюмето читателят решава дали да продължи да чете публикацията ви, или не, затова му обърнете достатъчно внимание. Придържайте се към посочените изисквания, т.е. брой ключови думи и определен брой символи/думи като дължина на резюмето. Всяка научна разработка лежи в определена теоретична рамка. Вашата публикация трябва да показва ясно, че сте запознати с теориите, свързани с темата на вашето изследване, и че знаете къде се позиционира вашият материал в съответния дискурс. Също така изискване е да имате познания какви изследвания и по какви теми са били провеждани, резултатите и заключенията от тях, какви въпроси са останали отворени по съответната тема и как вашата работа се отнася към тях. Теоретичната рамка трябва да бъде добре организиран синтез на информацията, събрана по съответния въпрос. Трябва да бъде добре структурирана, логически издържана и съгласувана като изложение.

Разделът с вашето емпирично проучване трябва да следва общата ви тема, вашия изследователски въпрос и свързаните с това цели. Според подхода, който следвате, трябва да посочите каква е хипотезата ви, вашите обосновани допускания за контекста или вашите допускания за възможностите за свързани и съпътстващи дейности. Трябва да изясните методите, които използвате, и тяхната връзка с изучавания въпрос. Това включва описание на изследваните лица, критериите за подбор на изследваните лица, техниката за формиране на извадка, съответните характеристики (възраст, доходи и др.), техниките и инструментите за събиране на данни и как са подбрани, техните валидност и надеждност. Трябва да

опишете процедурата на изследването, т.е. кога, къде и как е проведено, кои са били участници и др. Анализът и тълкуването на данните трябва да бъдат разбираеми за читателя. Затова е необходимо да ги визуализирате таблично и графично или да добавите параграфи с транскрибирани последователни отговори от интервюта и др. в публикацията си.

Вашата публикация завършва със заключения, както е описано по-горе. Цялата използвана литература трябва да бъде документирана във вашата библиографска справка (използвани източници) в края на документа. Винаги стриктно следвайте указанията за оформянето.

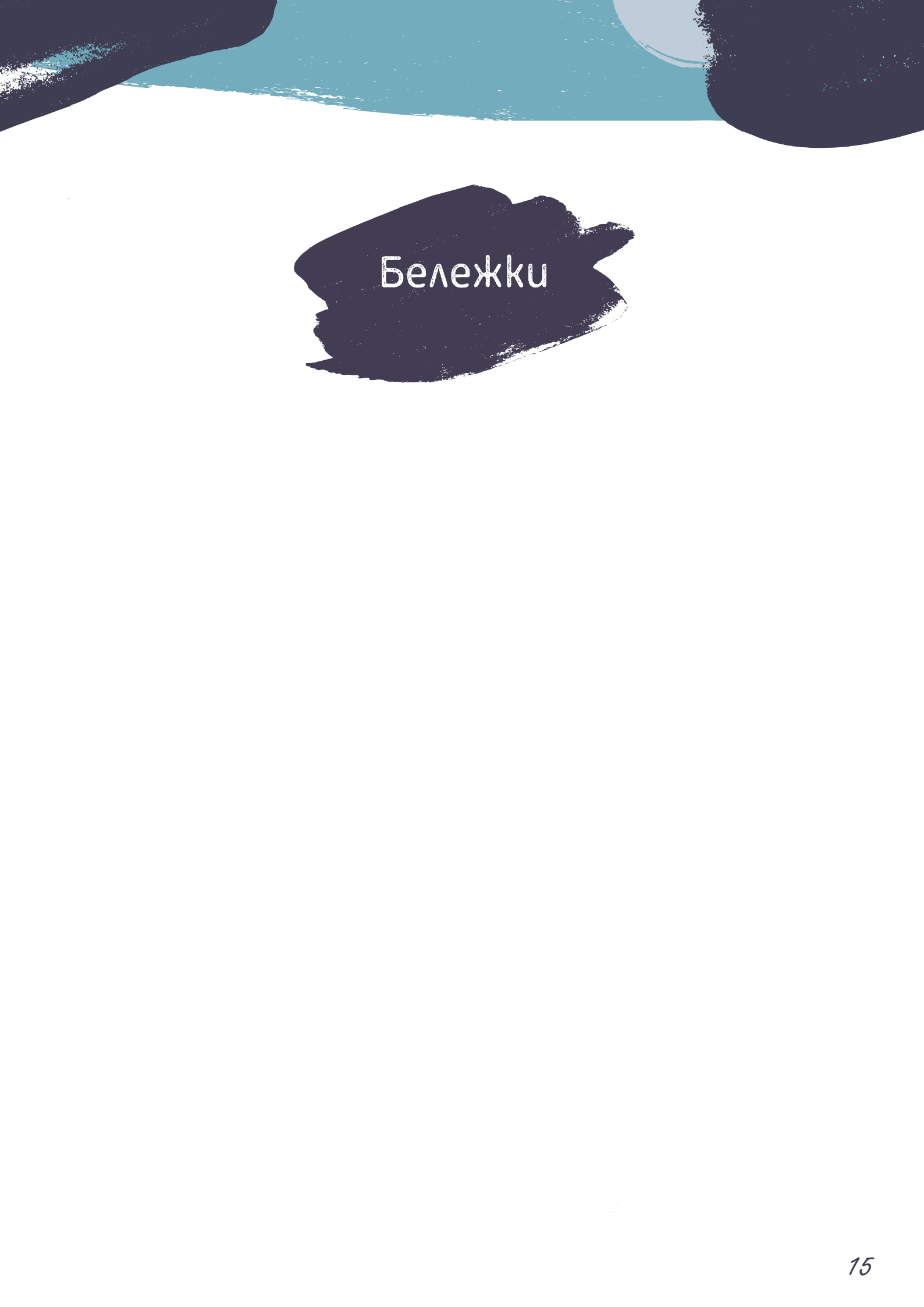
3.7. Заключение

Доколкото това ръководство прави само кратко и ориентировъчно въведение в изследователския процес, следва да подчертаем, че изследването представлява сложна и времеемка дейност, изискваща целенасочени усилия. Изследването изисква търпение, саморефлексия, умения за съставяне и следване на работен план, откритост към методи и резултати и тяхната редакция, както и към външна критика. На практика, стойностните изследвания в социалните науки са пълна противоположност на лесните и бързи решения: изследванията в социалните науки ви карат да разберете, че има повече въпроси, отколкото отговори, повече несигурност, отколкото сигурност, повече предположения, отколкото еднозначни отговори. Изследователите трябва да следват открит и автентичен човешки диалог в ерата на полярности, което улеснява разбирателството между хора с различни нагласи (Castells, 1998).

Четвърта глава

Библиография

- Texts taken from: Erasmus+Project: REFLECT LAB – Supporting lecturers in applying inquiry based learning - Manual for Learners (https://www.reflect-lab.eu/fileadmin/reflect-lab/pdf/IO3_en.pdf)
- Bhattacharjee, Anol (2012): Social Science Research: Principles, Methods, and Practices. Textbooks Collection. (http://scholarcommons.usf.edu/oa_textbooks/3)
- Detjen, Joachim (2014): Forschend lernen: Recherche, Interview, Expertenbefragung. In: Sander, Wolfgang (Hrsg.): Handbuch politische Bildung. Bonn, S. 493-501.
- Flick, Uwe (2009): An Introduction to Qualitative Research. SAGE.
- Gimeno, J. (2005): La educación obligatoria: su sentido educativo y social. Madrid: Morata.
- Goll, Thomas (2014): Problemorientierung. In: Sander, Wolfgang (Hrsg.): Handbuch politische Bildung. Bonn, S. 258-266.

Бележки